

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ (15)

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

I. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΑ ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

Φαινομενολογία καί θρησκευολογία

1. Τί εἶναι ἡ θρησκευολογία;	19
2. Τί λέγεται φαινομενολογία τῆς θρησκείας;	29
3. Τί θεωρεῖται θρησκεία;	42

A'

ΤΟ ΙΕΡΟ ΩΣ Ο ΛΟΓΟΣ ΤΗΣ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ

II. Ο ΤΡΟΠΟΣ ΤΗΣ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ

Φαινομενολογία τοῦ Ἱεροῦ

1. Σημασιολόγηση τοῦ Ἱεροῦ	49
2. Ἑτυμολόγηση τοῦ Ἱεροῦ	52
3. Ἐννοιολόγηση τοῦ Ἱεροῦ	57
4. Γενεαλόγηση τοῦ Ἱεροῦ	64
5. Θεώρηση τοῦ Ἱεροῦ στόν Otto	73

III. Ο ΧΡΟΝΟΣ ΤΗΣ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ

Τυπολογία τοῦ Ἱεροῦ

1. Θεολογία καί ὄντολογία στή θρησκευολογία	82
2. Ἡ ὄντολογία ὡς ἐσχατολογία στόν ἰουδαϊσμό	87

3. 'Η ὄντολογία ὡς κοσμολογία στὸν ἑλληνισμό	92
4. 'Η ὄντολογία ὡς ἀνθρωπολογία στὸ γνωστικισμό	95
5. 'Η ἐσχατολογικὴ ὄντολογία στὸ χριστιανισμό	100

IV. Ο ΤΟΠΟΣ ΤΗΣ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ

Γεωγραφία τοῦ 'Ιεροῦ

1. Τό ἱερό στὸ 'Ιράν πρὸ τοῦ 'Ισλάμ	107
α) Ζωροαστρισμός	110
β) Μανδαϊσμός	120
γ) Μασδακισμός	123
2. Τό ἱερό καὶ ὁ λόγος τοῦ στήν 'Ανατολή.....	126
α) Τό ὑπόδειγμα τοῦ μανιχαϊσμοῦ	126
β) 'Η περίπτωση τῶν ὀφειτῶν	135
γ) Τό φαινόμενο τῆς ἰσλαμικῆς φιλοσοφίας	138
δ) Τό παράδειγμα τῆς ἰνδικῆς κοσμοθεωρίας	141
ε) 'Η παρεμβολή τῆς κινεζικῆς σκέψης	144

B'

Ο ΚΟΣΜΟΣ ΩΣ Ο ΑΝΤΙΛΟΓΟΣ ΣΤΗ ΘΡΗΣΚΕΙΑ

V. ΑΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΤΗΤΑ

'Η 'Αμφισβήτηση τῆς Θρησκείας

1. 'Η θρησκευτικὴ ἀδιαφορία.....	153
2. 'Ο θρησκευτολογικὸς ἀγνωστικισμός	158

VI. ΑΝΤΙΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΤΗΤΑ

'Η 'Αρνηση τῆς Θρησκείας

1. Γενεαλογία τοῦ ἀθεϊσμοῦ	167
2. Φαινομενολογία τοῦ ἀθεϊσμοῦ	172
3. Προβληματολογία τοῦ ἀθεϊσμοῦ.....	179

VII. ΠΑΡΑΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΤΗΤΑ

‘Η ‘Αμφισημία της Θρησκείας

1. Χιλιασμός	185
2. ‘Αποκρυφισμός	191
3. Τεκτονισμός	194

Γ’

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΩΣ Ο ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΜΕ ΤΗ ΘΡΗΣΚΕΙΑ

VIII. ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ ΘΕΑΝΘΡΩΠΟΣ

Θρησκεία ή ‘Εκκλησία;

1. ‘Η φαινομενολογία της θρησκείας στον ‘Ελιάντε	205
2. Μονοθεϊσμός και πολυθεϊσμός.....	210
3. Θρησκεία και εκκλησία.....	222
4. Θεός και Θεάνθρωπος.....	226
5. Θρησκευιοποίηση και έκκοσμίκευση.....	233

IX. ΣΩΜΑ ΚΑΙ ΨΥΧΗ

Δυαλισμός ή ‘Ολισμός;

1. «‘Ο άνθρωπος έχει σώμα»	244
2. «‘Ο άνθρωπος είναι σώμα»	248
3. ‘Η άσκητική ως ψυχοσωματική γυμνασία	254
4. ‘Η αγιότητα ως όλιστική ανθρωπολογία.....	258
5. ‘Η μνήμη του θανάτου στην εκκλησία.....	261

X. ΓΥΝΑΙΚΑ ΚΑΙ ΦΥΛΟ

Μητριαρχία ή Φεμινισμός;

1. ‘Ο φεμινισμός της κοσμικότητας.....	269
2. ‘Ο αντιφεμινισμός της θρησκευτικότητας.....	273
3. ‘Η μητριαρχία της εκκλησιαστικότητας.....	279

ΧΙ. ΠΟΝΟΣ ΚΑΙ ΘΑΝΑΤΟΣ

Ἀθανασία ἢ Ἀνάσταση;

1. Ὁ κοσμικὸς συμβιβασμὸς μὲ τὴ συμβατικότητα.....	292
2. Ἡ θρησκευτικὴ ἀποφυγὴ τῆς πραγματικότητος.....	296
3. Ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἀντίσταση στὴν καθημερινότητα.....	303
4. Ἡ θρησκευτικὴ ἀθανασία τῶν ψυχῶν.....	311
5. Ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἀνάσταση τῶν νεκρῶν.....	318

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

ΧΙΙ. ΚΡΙΤΙΚΑ ΕΠΙΛΕΓΟΜΕΝΑ

Θρησκευσιολογία καὶ Ἀνθρωπολογία

1. Διάλογος θρησκειῶν καὶ συνάντηση πολιτισμῶν.....	327
2. Φαινομενολογία τοῦ διαθρησκειακοῦ διαλόγου.....	335

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΟΝΟΜΑΤΩΝ (343)

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

«... ποίηση, τό συνεχόμενο πρὸς τή θρησκεία
φανέρωμα τοῦ μύθου ... θρησκεία, συνεχόμενο
πρὸς τήν ποίηση λειτούργημα τῆς ἀνθρωπινότητος...
Ἡ γλώσσα, κίόλας ἡ δύναμη τῆς ὁμιλίας,
εἶναι θρησκευτικό γεγονός...»

N. ΚΑΡΟΥΖΟΣ

Εκπαιδευτικές περιστάσεις ἔδωσαν τό ἔναυσμα γιά τή συγγραφή αὐτοῦ τοῦ βιβλίου. Ἡ διδασκαλία θρησκευολογικῶν μαθημάτων σέ φοιτητές θεολογίας ἀποτέλεσε τήν ἀφορμή γιά τήν ἄρθρωση μιᾶς συστηματικῆς θεωρίας περί θρησκείας.

Πλησιάζει νά κλείσει ὁ αἰώνας μας καί οἱ γνώσεις μας γιά τίς ἐπιμέρους θρησκείες μένουν ἀκάλυπτες βιβλιογραφικά στήν ἐλληνική γλώσσα. Ζοῦμε κυριολεκτικά σέ ἀπόσταση ἀναπνοῆς ἀπό τό Ἰσλάμ κι ἀκόμα δέν ἔχουμε ἓνα σύγχρονο ἐγχειρίδιο τῆς τρέχουσας τουλάχιστο δεκαετίας γιά τό στοιχειώδη κατατοπισμό μας. Μόνο ἐξειδικευμένα ἐπιστημονικά ἄρθρα σέ μᾶλλον δυσπρόσιτες ἐκδόσεις κυκλοφοροῦν στίς πανεπιστημιακές βιβλιοθήκες μας, ἐνῶ τό πρῶτο νεοελληνικό σύγγραμμα περί Ἰσλάμ χρονολογεῖται στήν περασμένη εἰκοσαετία φέρνοντας τή σφραγίδα τοῦ γλωσσικοῦ ιδιώματος ἐκείνων τῶν καιρῶν. Γιά ἄλλες μεγάλες θρησκείες σάν τόν ἰουδαϊσμό, τόν ἰνδουϊσμό ἢ τό βουδισμό δέν τολμᾶμε νά κά-

νουμε ούτε λόγο κάν. 'Ο χώρος μονοπωλείται τίς περισσότερες φορές από προπαγανδιστικά έντυπα ή απολογητικές φυλλάδες.

Κάτω από τέτοιες συνθήκες νοιώθουμε νά ανατέλλει επιτακτικό πιά τό χρέος τῆς συγγραφῆς ἑνός ἐγχειριδίου σάν αὐτό ἐδῶ πού ἀκολουθεῖ στίς ἐπόμενες σελίδες. 'Η ἐπαφή μας μέ ξένα εὐρύτερο ἀναγνωστικό κοινό μέσω διαλέξεων σέ ἐπιμορφωτικούς κύκλους ἀνθρώπων ἐγκυκλοπαιδικῆς μόρφωσης μέ γενικότερα θρησκευολογικά ἐνδιαφέροντα καθώς ἐπίσης ἡ συνεργασία μας σέ λεξικογραφικά ἐγχειρήματα σοβαρῶν ἐκδοτικῶν οἰκῶν τῆς χώρας ἐδραΐωσαν τήν πεποίθηση ὅτι ἐπιβάλλεται ἡ ἔγκαιρη καί ἔγκυρη ἐνημέρωση τῶν συμπολιτῶν μας σήμερα πιά στή θρησκευολογία. Μέ τέτοιο σκεπτικό ἄλλωστε ὁ συγγραφέας αὐτοῦ τοῦ βιβλίου ἐπωμίσθηκε τήν εὐθύνη τοῦ συντονισμοῦ μιᾶς νέας ἐκδοτικῆς σειρᾶς μέ τίτλο «Θρησκευοφιλοσοφική Βιβλιοθήκη».

'Η ὁλοκλήρωση τῆς συγγραφῆς θά ἦταν ἀνέφικτη, ἂν δέν ὑπῆρχε ἡ δυνατότητα τῆς βιβλιογραφικῆς ἐνημερότητας πού μᾶς παρασχέθηκε στή «Μέκκα τῆς θρησκευολογίας», τό Πανεπιστήμιο τοῦ Μαρβούργου στή Γερμανία, ὅπου ἀφιερῶναμε κάποιους μήνες διαμονῆς καί ἐργασίας στά ἑαρινά ἐξάμηνα τῆς τελευταίας πενταετίας. Τά δύο πανεπιστημιακά τμήματα θρησκευολογίας, ἓνα στήν Εὐαγγελική Θεολογική Σχολή καί ἄλλο στή Φιλοσοφική Σχολή, μέ τίς πλούσιες βιβλιοθήκες, τά ἐρεθιστικά σεμινάρια καί τοὺς ἐξυπηρετικούς συναδέλφους εὐόδωσαν τήν ἀρτίωση τοῦ πονήματός μας ἀποφασιστικά.

Στήν κοιτίδα τοῦ πρωτοπόρου τῆς θρησκευολογίας στόν αἰῶνα μας Rudolf Otto (1869-1937), ὁ ὁποῖος ὑπῆρξε περίπου μισόν αἰῶνα ὡς καθηγητής τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Μαρβούργου, διδάσκοντας φιλοσοφία τῆς θρησκείας στήν Εὐαγγελική Θεολογική Σχολή, πνέει ἀκόμα οὐριος ἄνεμος πού ἐμπνέει κάθε φίλεργο θρησκευολόγο σήμερα. 'Η ἀφιέρωση τοῦ

βιβλίου μέ τήν κλιμάκωσή της ἀπό τόν Otto μέχρι τό σημερινό διάδοχό του κ. Hans-Martin Barth κι ἀπό τήν πόλη τοῦ Μαρβούργου ἕως τό ὁμώνυμο Πανεπιστήμιο γίνεται κατανοητή ὑπό τό φῶς τῶν παραπάνω προοιμιακῶν διευκρινίσεων. Σέ τέτοια ἀτμόσφαιρα κυοφορήθηκε αὐτό τό βιβλίο, γι' αὐτό ἄλλωστε μνημονεύει μέ εὐγνωμοσύνη πρόσωπα καί τοπία, ζῶντες συναδέλφους καί προαπελθόντες δασκάλους.

Μάριος Π. Μπέγζος